

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIV.

Blaj 31 Decembrie 1904.

Numărul 53.

Învitare de abonament.

Rogăm pe On. abonenți, cari sunt încă în restanță cu abonamentele de pe anii trecuți să binevoiască a le trimite fără amânare, pentru ca foaia să-și poată plăti datoriile sale.

Celor ce ni-au plătit le mulțămim din inimă pentru sprijinul binevoitor și pentru viul interes, ce îl arată față de cauzele noastre bisericești, pentru cari luptăm.

Am dori din suflet, ca să satisfacem dreptelor dorințe ale multora de a scoate foaia de mai multe ori peste septemână, dar în împrejurările de față ne este imposibil.

Abonamentele incurg atât de rău, încât din acelea abia se acoper mărcile postali pentru expediția foaiei. Cu plata tiparului și alte trebuințe suntem siliți a rămâne datori. așa, încât pe fiecare an ne cresc în mod înspăimântător de o parte datoriile și de alta pretensiunile, ce le avem în restanții la abonenți.

Când vor incurge aceste și vom primi abonamentele înainte, vom scoate foaia cel puțin de două ori pe septemână.

Rogăm deci pe On. datorași a ne plăti restanțiile, și pe toți a-și renoua abonamentele pe anul 1905 cu prețurile de

12 Cor. pe anul întreg**6 „ pe o jumătate de an****3 „ pe un pătrar de an.**

Pentru îndemânarea plătirii alăturăm la Nrul prezente câte o asignațiune postală.

Administrațiunea.**Iarăși chestiunea română.**

La acest loc am luat act la timpul său despre cartea profesorului Dr. Czirbusz, despre conferența interesantă a dlui Solymosi Elek, ca despre niște adevărați corbi albi, cari, în butul curentului atot-stăpânitor șovinist, au avut francheta să spună puternicilor zilei adevărul curat în chestiunea naționalităților. Culminau scrisesele acestor domni în părerea de a nu mai considera naționalitățile pacinice, precum și dezvoltarea intelectuală — economică a acestora drept stavilă în calea dezvoltării țării noastre însași. Spuneau mai departe, că de o maghiarizare cu forța nu poate fi vorba, și că aceasta numai dăunătoare poate fi intereselor bineînțelese ale țării.

Aproape același lucru îl putem constata de nou, luând act de cei doi articoli de curând apăruiți și iscăliți de un anumit Rácz Gyula, în revista politică „Magyar Közélet”, carea de altcunum numai prietinoasă nu să poate numi față de chestia naționalităților.

Nu că doar am lega reale speranțe de aceste enunțiațiuni sporadice, ci pentrucă trebuie să ținem totuși samă de aceste manifestări serioase și sincere, atât de neobicinuite până acum în tonul discuțiilor șoviniste din presa maghiară.

Di Rácz, pe baza datelor statistice, constată că elementul maghiar este dominant singur numai în inima țării, iar la periferie naționalitățile sunt nu numai mai puternice, ci să află în masse compacte și că nu este nici o nădejde ca masele acestea să fie asimilate vre-odată, de oarece forța de asimilare a Maghiarilor s'a dovedit destul de puternică, când e vorba de grupuri mai mici, dar e cu desăvârșire neputincioasă, când e vorba de masele mari și compacte ale naționalităților.

Îndeosebi Românii sunt elementul cel mai inaccesibil pentru aceasta asimilare, atât în urma raporturilor lor numerice, cât și în ce privește conștiința

lor națională, cultura, starea lor economică etc.

„Cei aproape 3 milioane Români — zice articolul din chestie — se înmulțesc nu numai prin sporire naturală, ci și pe calea asimilării. Dușmanul cel mai compact și mai puțin accesibil al Maghiarilor sunt Românii, cari atât prin faptul că locuiesc în grupuri compacte, cât și în urma ocupațiunii, a raporturilor geografice și în virtutea firii lor lăuntrice trăesc mai isolați. Cu sute de mii de Români, Maghiarii peste tot nu vin în atingere. La aceasta se adaugă alipirea instinctivă a Românilor de naționalitatea lor. Prin neștiința lui Valahul silește pe Maghiarul și Sasul mai inteligent să-i învețe și să-i vorbească limba, și din nenorocire, limba românească după natura ei e limbă contagioasă. Femeia română încă e o puternică propagatoare a Valahimei; unde și-a pus piciorul femeia română, acolo bărbatul și copiii se valahizează”.

„Nici chiar poporul nu se asimilează. Ce să credem despre mult lăudata capabilitate de asimilare a Maghiarilor, când în ținuturile locuite și de naționalități, în aceleași comune, poporul să separează după naționalități în măsură așa de mare, încât chiar și căsătoriile obvin foarte rar între Maghiari și naționalități. Din 170.316 căsătorii încheiate în 1901 dincoace de Drava, numai 6484 sunt mixte naționalicește, va să zică trei procente. Poporul care de veacuri trăește alături, având aceeași ocupație primitivă să alipește atât de mult la propria lui naționalitate, încât nici dragostea tinerească nu-i șterge antipatia ce o are pentru ceialaltă — oare un astfel de popor poate fi menit pentru a să asimila în privința socială sau politică?”

Cu date statistice arată apoi, că nașterile în populația maghiară scad în mod simțitor, în vreme-ce nașterile la naționalități arată creștere regulată în fiecare an; prin emigrare Maghiarii au pierdut de asemenea 75.000 oameni. În vreme-ce emigrările naționalităților

sunt mai mici. Mortalitatea de asemenea e înspăimântătoare, mai ales la copii. În 1901 au murit la Maghiari 238 mii băieți, adică atâta, câți soldați are Japonia pe câmpul de război. La universitate naționalitățile arată de asemenea o creștere anuală regulată în vreme-ce Maghiarii arată și în privința aceasta un scăzământ permanent.

Concluzia după toate acestea, este, după d. Răcz: „că numai un sistem de acțiune economică independentă, poate consolida și asigura unitatea națională a Maghiarilor“.

De asimilare, așadar, de-ocamdată, d. Răcz crede, că nu poate fi vorba.

Luăm act de aceste enunțatțiuni destul de importante pentru noi, ales că sunt scrise într-o revistă ungurească cu atitudine destul de dușmanoasă naționalităților.

Pentru salvarea nivelului ei revista din chestie să și grăbește să publice o replică vehementă la acești doi articoli obiectivi.

Ceeace e de regretat e, că și în articoli de aceștia, se strecoară câte o vorbă prin care Românii se califică de *dușmani* ai Maghiarilor, pe simplul motiv, că nu sunt aplicați a să asimila, și a-și renega trecutul lor și limba națională.

FEUILLETON.

Din viața Papei Piu X.

Reproducem după ziarele italiene o interesantă întâmplare din timpul când actualul Pontific era numai episcop de Mantua.

Era în 1888. când fericitul pontific Leo XIII. își serbătorea aniversarea a 50-a pontificatului. Între cei cari merseseră la Roma, să participe la aceste serbări era și Radini Tedeschi, preot simplu și prof. de drept la seminarul din Piacenza. În decursul petrecerii sale în Roma, s'a prezentat într-o zi și el în sala de așteptare spre a fi admis la sărutarea mânei. Între cei ce așteptau în sală era și episcopul Sarto, care ședea tăcut, fără nici un semn extern a demnității arhiericești, însoțit numai de actualul său secretar Msgr. Bressan, care și pe atunci era în aceiaș dirigătorie. Și Tedeschi și Sarto așteptau cu răbdare mângâiați de nădejdea, că doară, doară le-a veni și lor rândul. Dar într'aceea sosiau unul după altul preiați îmbrăcați în ornate de gală, cărora camerierii papali, cu profunde închinăciuni, le deschideau ușa salei tronului, ne băgând în nici o samă pe cei ce așteptau în antișambră. Perzându-și răbdarea, Sarto își puse și el pe cap capușul de episcop și imediat fu condus înaintea Pontificului. A doua zi Tedeschi merse des de dimineață la seminarul lombard, să cetească o liturgie în capela

Trecerile din Săcelul Maramurășului.
După cum atâma din foile maghiare investigațiunea pusă la cale din partea organelor administrative în cauza trecerilor multor familii gr.-cat. la neunire din comuna Săcel s'a finit și Consistoriul din Sibiu a fost provocat din partea Ministrului de instrucție, că deoarece în comuna amintită treceri legale afară de una singură nu s'au făcut, să-și provoace preoții agenți din comunele învecinate, ca sub urmările legii să abstea de a mai ațita poporul în contra preoților noștri, pe cum și pe cel din Săcel, fiindcă comuna aceasta nu este parohie gr.-cat. legal constituită, să-l revoace.

De loc nu ne prinde mirarea, că neuniții dela Sibiu pândesc toată ocaziunea de a provoca ură în credincioșii bisericii noastre față de preoți și instituțiunile noastre, doară e lucru cunoscut, că numai mai dăunazi au dat să înțâleagă toți preoții și învățătorii lor că ori-ce lucrare a greco-catolicilor în comune trebuie paralisată și chiar și alegerile comunale și comitatense, alegerea oficianților comunali să se facă numai cu candidați gr.-or.

Este doară cunoscută ațitarea poporenților din comuna Sadu în contra notarului de acolo, fiindcă e gr.-cat. e și mai cunoscută a celor din Talmăcel, pe cari i-a tulburat de asemenea Sibiul în favorul unui notar gr.-or. și acei notari cari sunt greco-cat. în comune cu populațiune în majoritate gr.-orientală vor ști și mai multe să spună despre modul cum s'a ațita și agita preoții și învățătorii neuniți în contra lor.

Nu e nici o mirare deci dacă agitațiunea și ura față de noi merge până acolo, de trebuie să întrevină organele administrative, ca să pună cap ațitării turbură-

rilor. În Sibiu e general cunoscută lozinea și acel preot, care numai odată merge la an, când să-și ridice congrua la Mitropolie, să întoarcă acasă cu multe staturi și îndrumări secrete.

Că oare din lucrurile acestea, ce bine poate să rezulte pentru toți românii de aici, aceasta nu e treaba unor oameni cum sunt Dniilor. Lor le e destul dacă preotul nostru în comună sa nu-și poate repara biserica, nu-și poate edifica școala, nu poate face nimic, pentrucă pentru ori-ce jertfă ce o cere dela popor, acesta amenință cu trecere și mâna de ajutor e și îndată la fața locului. Agenții dela Sibiu le promit marea cu sarea, că le fac biserica, că le edifică și școala, că nu trebuie să dee nimic preotului nici învățătorului.

Oare Sfințiile lor până când tot așa?

CORESPONDINȚE. DIN ȚARA OAȘULUI.

— Sfințirea bisericii din Târșoț —

Decembrie 1904.

Comuna Târșoț aparținătoare diecesei de Gherla e situată la poalele muntelui „Magura“ și e locuită de români gr.-cat. și un mare număr de jidani imigrați din Galiția, un fel de cazari din cei mai primejdioși. Dorința ferbinte a românilor de decenii întregi a fost ca să-și zidească o biserică deamă și corespunzătoare numărului locuitorilor în locul celei vechi de lemn zidită de 200 ani. Trecu'tau multe timpuri și bune și rele, dar biserica tot nu s'a zidit.

institului. Întrând în capela înfrâni iar pe episcopul de Mantua. Acesta observând că Tedeschi aștepta zădărnice, ca vre un cleric să vină să-i ajute la servirea liturgiei mergând spre el îi zise:

— Vreți să slujiți liturgia die profesor?
— Da Msgr. și aștept clericul, să vină să-mi ministreze.

— Nu-i lipsă, îți ajut eu!

— Nu se poate Msgr!

— Cum? doar nu crezi, că nu știu să-ți ministrez?

— Din contră, is convins, că știți foarte bine, dar nu pot permite, că mie unui preot simplu să-mi ministreze un episcop. — și porni spre a chema pe clericul ce întârzia. Dar Sarto punându-și blând mâna pe umărul lui îl oprî, episcopul Sarto ingenuunchind jos lângă simplul preot începî cu multzel oficiul de ministrant. La sfârșitul sfinței slujbi Tedeschi mulțumind Episcopului între altele îi zise și următoarele:

— Dacă Iusritatea Voastră veți ajunge Pontifice, cu mă voi putea lăuda, că mi-a ministrat Papa.

Prezicerea aceasta negândită s'a împlinit și când Sarto fu ales de Pontifice, Tedeschi esoperă o audiență specială la Vatican și-i mulțumi pentru bunăvoiața ce i-a arătat-o înainte cu 15 ani. Pontificele Piu X. își aduse foarte bine aminte de această întâmplare. La rândul său profesorul din Piacenza se rugă, să i-se ofere ocaziunea, ca să se revanșeze și el, deși e mare deosebire între aceste două servitii. La întrebarea Papei el răspunse:

— E mare deosebire, pentrucă dacă Episcopul din Mantua mi-a ministrat mie, a săvârșit o mare umilită, iar, faptul, că

eu vă fac acelaș lucru Sfinții Voastre, e pentru mine o distincțiune așa de mare, cât de bună samă mulți mă vor piznu!

Sfinția Sa surise și apoi binecuvântă pe profesor.

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. **M. Eminescu.** Studiū critic —90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericii rom. de C. Auner —20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciu. —12
5. **Din viața** lui I. Micul de M. Străjan —16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. —30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. 3-40
8. **Cele două fețe** ale lumii de Nicu —30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor —16

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 9 Nrii, îi primesc cu 5-80 cor. în loc 8-14 cor.

Cu patru ani înainte de aceasta a fost dispus de paroh la Târsoliș On. D. Eugen Dredean carele câștigând iubirea și încrederea poporenților săi, luptându cu cuvântul și cu fapta a zidit o biserică nouă importantă, cu 40.000 coroane, ea și care nu mai este în aceste ținuturi, a zidit o sală școlară cu 4000. cor. a câștigat pentru biserică cea nouă un clopot nou în preț de 1400 cor. și o cruce înaintea bisericii în preț de 300 cor. — Și toate acestea le-a făcut fără ca poporul credincios să fi fost îngreunat cât de puțin, căci să știe publice, că la venirea acestui preot în parohie, lada bisericii suna de goală, dar contribuțiuni neplătite și alte datorii erau cu sutele la biserică.

Sfințirea bisericii, școalei, clopotului și a crucii s'a făcut în 8 Nov. a. c. la sârbătoarea sfântului Demetriu, prin Magnificul și Reverendisimul Domn Ioan Georgiu canonic și vicar gen. episcopescă că delegatul Excelenței Sale Dr. Ioan Szabo Episcopul nostru diecesan cu asistența a lor 16. preoți îmbrăcați în odăjdii sfinte și în prezența unui imens public venit din toată Țara-oașului și comitatele vecine: Ugocia și Maramurăș, socotit la 5—6. mii oameni. O atare festivitate încă nu s'a mai văzut în aceste ținuturi. Predica festivă ținută de Magnificența Sa delegatul episcopesc a răpit inimile tuturor.

Sfârșindu-se sfințirea bisericii și liturgia solemnă, a urmat sfințirea școalei, clopotului și a crucii, când magnificul Domn delegat episcopesc din nou a vorbit mulțimei de popor sub cerul liber despre însemnătatea cea mare și chemarea școalei, în viața poporului.

După împlinirea celor bisericești la 1. oară p. m. a avut loc bauchetul în sala cea mare a școalei la care au participat 100. persoane, reprezentat fiind clerul, corpul didactic, și toată inteligența din acest ținut și jur.

La 6 oare sara a urmat petrecerea cu dans.

Un participant.

UN RĂSPUNS

pentru „Gazeta de Duminecă“.

De mai mult timp încoace să vorbim la noi în Selagiu, că ar fi bine, ar fi de dorit, să se înființeze o foaie locală. În anul trecut din incidentul adunării comitateze având noi Românii o consfătuire a venit pe tapet și chestia înființării unui ziar selagian, devenită actuală și prin faptul, că șef contabilul dela „Silvania“ a înființat și tipografie românească în Șimleu. Câțiva dintre fruntași în decursul desbaterei au fost de părere, să se eximită o comisie, pentru studiarea chestiei, care ar avea să vie cu propunere pe alta convenire. Între ceilalți și modest subscrisul atunci „luminat preot“ — iar acum „cap sarbed“ am argumentat și militat pe lungă aceea să nu se eximită nici o comisie prin care lucrul s'ar auzăna ad graecas caliendas, ci să se ezică înființarea foii. S'a ezis.

Pe la Crăciun ni a sosit primul număr din „Gazeta de Duminecă“.

Ne am bucurat, că avem foaia noastră, că va avea poporul cărturar o foaie bună și deja la început dintre nație mulți s'a abonat la ea.

Cu bucurie am primit fiecare număr, deși din când în când ne am trezit noi preoții câte cu un duș rece, publicându-se câte ceva malițios la adresa noastră a preoților, dându-ni-se câte un ghiont în foaie.

Am trecut la ordinea zilei, mi-am zis, că acele să publice să scriu, pentru că foaia voiește să fie interesantă și modernă și nu poate fi, dacă nu dă cât decît în preoți.

Desfășuratu-s'a idei în articoli de fond, că în fiecare comună; fie din 30 de case să fie preot și nu cu pregătiri mai înalte și ce i-ar lipsi din emolumintele primite dela credincioși ar pute suplini din cultivatul pomilor, fertul rachiului și din alte asemenea.

Am eugetat, să cerc ceaziunea să mă întâlnesc cu luminații Domni dela redacție și să-i rog să grigească ca să nu apară în foaia de atari lucruri, cari pot fi rău înțelese de credincioșii noștri, ce nu stau pe un nivel cultural așa de înalt ca să știe că acesta e lucru modern.

N'am voit să scriu, să polemizez, căci polemiile în cele mai multe cazuri preterate cu personalități nu le afu conducătoare la scop.

Între aceste ne pomenim, că în „Gazeta de Duminecă“ să publice o serie de articoli sub titlul „Trebile noastre“ prin cari să tindă la discreditarea instituțiilor noastre gr.-catolice, a Ordiuariatului, preoțimii, clerului tinăr ș. a. punând în relief cu multă iscusință și diplomatie limanul dorit „biserica neunită“.

Fie-mi permis a publica câteva specimen:

„Orientalii au ce e drept autonomia, organizațiunea lor bisericească și aceasta pe lângă toate scăderile ei și a oamenilor, cari să folosească de ea, stătorește ceva directivă în conducerea morală și materială a bisericii, susține disciplina în ea și taie cale la voluiciei și abuzării, va să zică, tine biserica pe calea înaintării, dar la greco-catolici nu e nimica: nici constituție modernă: nici absolutism sănătos numai un caote oribil. Gr.-catolicii nu mai știu, că a cui sunt? unde merg? ce va fi de ei, de bisericile și școlile lor?“

„Constituția lor bisericească (gr.-cat.) avută și practizată de strămoșii lor atâtea sute de ani până la Unire și dela Unire încoace până la 1848 e confiscată deja de episcopii impuși...“ „La denumirea lor are cea mai mare influință episcopatul romano-catolic. Firește, că acesta recomandă pe cei mai catolici, adică pe aceia, cari au crescut în seminarele lor, s'a făcut cu trup cu suflet romano-catolici și dau mai puțin pe constituția, usul și datinile strămoșești ale bisericii răsăritene; iar aspiranții și vânătorii după episcopii gr.-cat. să recomandă patronilor puternici de cu timp cu docilitatea lor de a ridică tot ce este romano-cat. peste tot, ce este gr.-cat... Tendința de a romano-catoliza biserica unită s'a început de odată cu unirea...“

„Tot aceasta o dovedește și starea tristă a trebilor bisericești și școlare la gr.-cat. în genere, dar mai ales în diecesa Gherlei, despre care am putea întreba cu poetul:

„Mai este oare în lume diecesă cum sum eu!“

„Din omnipotința episcopescă urmează lipsă de solidaritate între episcopii gr.-cat., puterea și influința puțină a metropolitului și sinodului episcopesc asupra singuraticilor membrii ai episcopatului și în urma acesteia degradarea bisericii gr.-cat. la simplul petec, sau tragină (șlep) al bisericii romano-cat., iar al capului bisericii la simplul arhiepiscop, de nu chiar episcop rom.-cat. Fiecare episcop are grijă numai de aceea,

ca să fie bine inseris la Roma și la cei cu influință la Roma, la episcopatul rom.-cat. apoi în diecesă face ce și cum vrea ei; puțin sau nimic nu-i pasă de auctoritatea metropolitului!! Episcopii dănd probe de aplecare la contopirea bisericii celei mici și sărace gr.-cat. cu cea mare, puternică și bogată rom.-cat.“ Iată de aceste despre episcopii noștri gr.-catolici români să scriu în articoli aceia, să citez acum ceva despre clerul tinăr. „Teologii nu învață în seminar „prudintă pastorală, devotament pentru sublima lor chemare și iubire ferbinte către fiii lor sufletesti“. — „Teologii noștri în genere — onoare puținelor excepțiuni... ies din teologie insetați de câștig pătrunși de spiritul întreprinzător sau arendași ținând, că după învățătura de 16 ani au drept la un „sat“, care să le asigureze o viață domnească și câștigare de averi posibil mare“. „Tinerii cler gr.-cat. mai aduce cu sine din teologie simț și vederi absolutistice, ce domnește în biserica gr.-cat., dar și o indoliență față de chemarea sa sfântă și o neobediință față de mai mari săi...“

Să citez ceva din cele zise despre preoți numai puțin, că deja m'am prea extins: „Un cismaș își respectează tagma, măestria lui și este simțitor în privința ei; cei mai mulți dintre preoții gr.-cat. pe cum să vede, nu fac mult dintr'altor“.

La preoții gr.-cat. „nu numai disciplina severă, ci și o creștere socială le-ar trebui“ mai încoio: „În privința indolenței față de tagma lor proprie și în privința înfătoșerii neevincioase înaintea mai marilor lor vor fi având preoții gr.-cat., durere, soți și între colegii lor gr.-orientali“. Adecă durere sporadică să afă și între gr.-orientali câte unul cum e totalitatea preoților gr.-cat. indolenți și neevincioși. În fine exclamă autorul articolilor: „În ce să crește dar tinărul cler gr.-cat. dacă nu să crește nici în respectarea și înalta apretiare a tagmei sale preoțești, nici în ascultare către episcopul său, nici macar în crutarea modestelor dotațiuni parohiale pentru șine și colegii săi?“

Ce decepție! Eu până acum am fost de aceea convingere că noi preoții gr.-cat. având școli mai multe suntem superiori gr.-orientalilor în știință și cultură peste tot dar nu-i așa!

Cetind articoli aceștia și meditănd asupra lor, eu care is cu supunere și stimă față de mai marii mei, cari is convins, că în conducerea destineilor diecesei lucră după cea mai bună cunoștiință și conștiință, care mă nisnesc, că după modestele mele puteri să-mi împlinesc datoriunța față de poporul încredințat pastoririi mele, care iubesc pe frații preoți ca pe conlucrătorii în via a celuia, care, ne-a iubit așa tare, și am dragoste ferbinte către clerul tinăr, care înzestrat cu recunoștințe frumoase, virtuți alese câștigate în seminariile greco-cat. is nădejdea noastră, is chemați că cu noi, și după ce am trece la cele vecinice în locul nostru au să împlinescă sfântă dar greua dirigătorie de preoții — oare n'am avut cuvinte, să fim mahnit, când văd că articoli aceia cuprind discreditarea auctorității bisericii noastre gr.-cat., a preoțimii și clerului tinăr?!

Totuși n'am recriminat, ci în consfătuirea din 8 Decembrie ținută în Zelan în confidență am spus că nu-s îndestulit cu ținuta „Gazetei de Duminecă“ din Șimleu. Că aceea nu merge, că toate stabiicunile și vițiile unor și altor preoți, clerici să fie coadunate cu grige, legate în buchet și puse în patul bisericii gr.-cat. cu scop să se poată exclamă: Iată biserica gr.-catolică!

Și când un confrate a făcut observație, că un poporean de al lui i-au spus, c săi

multe rele să scrie despre Dvoastră despre preoți în „G. de D.” am zis, că dacă „G. de D.” și mai departe a urma cărarea apucată în interesul credincioșilor noștri vom fi siliți a o boicota.

Halal de mine! S'a auzit vorbele mele până la redacție și editorul foii dl I. P. Lazar, fost inv. în Șimleu, șef contabil la „Silvania”, proprietarul tipografii „Victoria” editorul „G. de D.” și agentul mai multor bănci de asigurare, să năpustește asupra mea în un articol de fond „Vom fi boicotați” cu o furie vandalică.

Ca „un” preot să aibă părerea, „un” preot să ceteze a critica G. de D. în o confătuire restrânsă, „un” preot să ceteze aș ridica glasul în apărarea auctorității bisericesti greco-catolic și a clerului așa târât în noroi.

„Ce apariție bizară!”

„Un om ca și acesta, ori nu știe ce vorbește, ori nu cunoaște împrejurările și starea amenințătoare la care — multămită oblađuirii mai înalte a ajuns clerul gr.-cat. selagian. Dacă nu știe ce vorbește esterău; iar dacă nu cunoaște starea amenințătoare. la pragul căreia a ajuns clerul nostru gr.-cat. e și mai rău.”

„Dar acest domn, înzestrat cu atâtea principii „moderne” nu și-a ales locul potrivit.”

Îmi ține pumnalul la gât și provoacă „pe clerul gr.-cat. selagian care sta” acuma „pe un nivel cultural mai înalt să vadă ce pătește, acel preot, care își ridică glasul în contra „G. de D. chiar și în cerc restrâns.

Oare poate fi mai mare absolutismul gr.-cat. decât a Dni editor Ioan P. Lazar?!

Eu cunosc împrejurările funeste între care trăim, când să lucră din răspuneri pentru scoaterea simțului religios din inima și sufletul cetățenilor și să pune în praxă zisa sfinte scripturi „bate-voi păstorul și să va risipi turma”; cunosc împrejurările triste, cari să ivesc prin Selagiu ici coale și cari par a-să înmulți, dar după modesta mea părere medicina aservită în chipul articilor „Trebile noastre”, adică discreditarea auctorității episcopesti, preotești, provocarea indirectă ce e drept — la nesupunere față de ocărmuire „caote oribil”, răcirea credincioșilor și a inteligenții de cătră preoțime fie și numai greco-cat. — e mai rea decât uorbul.

Mai bucuros rămân cu rana cât de periculoasă pe grumaz, decât sub pretextul vindecării să îmi fie tăiat grumazul.

Cu articlii supra pomeniți e drept că nu s'a pus tăciunele la streșina bisericeii și parochii gr.-cat., dar de cumva a fost pus deja, se atăță să prindă foc.

„Cap sarbed” ce is după Dl Ioan P. Lazar, tot aflu mai buni nește articoli, în cari să se tracteze, cât de avizați sunt preoții și credincioșii unul la altul, să fie îndemnați să se iubească unul pe altul iar unde să ivesc câte un caz trist, neînțelegere între preot și popor, inteligenți și civili din dragoste față de neam ar trebui să se întrepună cu alor mare auctoritate să se conplaneze divergințele.

Și ca încheere fie-mi permis a observă numai atâtea, că preoțimea aceasta descrisă în colori așa de negre, a știut totdeauna să-și crească familia cinstit și să-și implinească datorința în vreme și mai grele, ca cele de azi!

Demetriu Clonca
preot gr.-cat.

MISIUNI POPORALE.

— 20 Dec. n.

În 15 Decemvrie a. c. s'au început în Diecesa Lugojuului primele misiuni populare în Cudșir, care e o mare comună compactă greco-catolică. La 3 oare d. a. P. On. Dr. Elie Dăian, protopopul Clujului după chemarea ajutorului dumnezeesc începe cuvântarea de introducere și prin oratoria sa și vocea plăcută captivează inimile tuturor ascultătorilor pentru s. misiuni. Îndată a urmat vecernia după care P. On. Dr. Iacob Radu, vicarul Hațegului ține o frumoasă cuvântare despre scopul omului, căreia a urmat Paraclisul Domnului Nostru Isus Christos. Finindu-să programul zilei Dr. Valeriu Frențiu, publică programul zilei viitoare și roagă pe ascultători să îndemne și pe ceilalți confrăți ai lor ca să iee parte la acestea s. Misiuni mai ales pe bărbați, cari deși s'au fost prezentat în în număr destul de frumos totuși pentru Cudșir au fost prea puțini.

În 16 Decemvrie dimineața la 6 oare biserica era plină și la 7 oare când s'a început Utrenia nici jumătate din poporul adunat nu a încheput în biserica care cuprinde peste o mie de oameni. După Utrenie Dr. Dăian vorbește despre păcat apoi urmează s. liturgie și după cetirea s. Evanghelii Dr. Iacob Radu vorbește despre pocăință. La 12 oare s'a finit s. liturgie. La 2 oare Dr. Radu pregătește în școala comunală pruncii pentru mărturisire și cu alți doi preoți ascultă mărturisirile. Dr. Dăian pregătește pruncii din școala de stat și iarăși cu alți doi preoți ascultă acolo mărturisirile lor. Iar în biserica Dr. Frențiu pregătește poporul pentru mărturisire vorbind despre recerințele s. mărturisiri și explicând singuraticile precepte. Apoi să începe mărturisirea poporului. Până la 11 oare au ascultat 8 preoți mărturisirile poporului. Iar dimineața deja la 3 oare s'au adunat spre a să mărturisă.

Vineri în 16 l. c. pentru mulțimea penitenților a trebuit să se sisteze toate funcțiunile. Sâmbătă din zori de zi până la 1 oară d. a. 4 preoți au ascultat s. mărturisiri în școala comunală pe care Dl director Muntean cu multă amabilitate a pus-o la dispoziție.

La 7 oare s'a început în biserica utrenia după care imediat a urmat s. liturgie după s. Evangelie Dr. Dăian a vorbit despre biserica, iar înainte de cuminecare Dr. Frențiu a pregătit poporul pentru s. cuminecătura și apoi peste 1200 s'au cuminecat. La finea s. liturgii s'au

făcut părăstas pentru toți morții din Cudșir după care Dr. Dăian rostește cuvântul de încheere și împarte poporului binecuvântarea apostolică. La 1 oară d. a. s'au finit s. Misiuni dar timpul a fost prea scurt, poporul ar fi dorit să asculte și mai departe cuvântul Domnului dar misionarii au trebuit să se departă fiind hotărâte s. misiuni din Orăștie. Preoții ceilalți au rămas să asculte mai departe s. Mărturisiri cari durează și acum și nu cred să rămână în Cudșir un suflet întinat cu păcate.

Dl Teodor Bery directorul fabricii de fer încă a fost foarte prevenitor și a concediat pe toți lucrătorii români pe timpul s. misiuni. Rezultatul acestor misiuni a fost peste așteptare. Poporul bucuros ar fi stat ziua și noaptea în biserică și cu cea mai încordată atențiune a ascultat frumoasele cuvântări. Cu ocaziuni de acestea să poate observă, că poporul e accesibil și dornic de îndreptare și cu cea mai mare bucurie întâmpină pe cei ce le arată adevărata cale. Ar trebui să se lase la o parte scepticismul ce domnește în cler, și în toate locurile să se înceapă adevărata lucrare, că astfel nu vom mai avea motiv de a ne plânge despre iudiferentismul ce domnește în biserica noastră.

În 17 l. c. la oarele 5 d. a. s'au început s. misiuni în Orăștie. Și aci la început a fost mai puțin interes dar deja în 18 l. c. dimineața nu a mai încheput poporul adunat în biserică. Programul și aci a fost asemenea cu cel din Cudșir tot așa și rezultatul. Încheindu-se misiunile în 19 l. c. la oarele 6 d. a. poporul tot mai venia la s. mărturisire! Și puțini vor rămânea și aici nemărturisiti.

Nu numai poporul dar și un număr foarte frumos din inteligență s'au împărțit de s. taine așa cât succesul ajuns numai de îmbărbătare poate fi, ca lucrarea începută să se continue.

Coresp.

LOGICĂ CREȘTINĂ.

— câteva explicații. —

Sub titlul „Logică Creștină” din numărul 51, al „Unirii” Dl Amadeus ne trage atențiunea la serbarea tineretului rom.-catolic pentru iubilul Imaculatei. Dânsul ne povestește însuflețirea și entuziasmul de care au fost conduși frații magiari cu ocaziunea festivității.

Pe noi acestea foarte puțin ne împoartă, căci doar am mai văzut noi svârcoliri zădarnice. Mai mult epilogul, în care face o concluzie de tot curicasă — ne-a da puțină sfărmare de cap.

E vorba de societatea de lectură bisericească a teologilor de rit latin și grec pin Oradea-mare.

Să vedem ce zice dânsul: „Și iarăș mă cindesc foarte tare când văd figurând plane ca funcționari în programele festivităților din Oradea-mare: Turdean, Muntean și Răbăian, și când știu, că nu peste mult

Cetiți!

— BEN HUR —

Cetiți!

— Unul dintre cele mai senzaționale, instructive și moralizatoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil.

A apărut în editura „Unirii.”

au să păstorească români iar ei o buche românească nu știu, ca să nu vorbească despre inimă". — Frater Amadeus! ți-să potrivească de minune vorbele latine: „Quod ignoras blasphemus". Nu cunoști și nu înțelegi nici pe departe situația noastră din Oradea-mare prin urmare nu ești chemat a critica și încă în ast mod. Pentru buna orientare îți scriu următoarele: Societatea noastră de lectură să ocupă cu chestii pur bisericesti. E vorba deci de lucruri dogmatice, nu de politică. Apoi legile seminariilor ne obligă pe unul fiecare a fi membru în această societate.

Altcum că ne-am înscris la societate am făcut-o la sfatul dignitarilor bisericesti și al Ordinariatului, care știe ce e folositor și ce nu, pentru teologi. Că în Pesta nu sunteți înscrisi în societatea latinilor, e lucru ușor de înțeles. Aveți cu totul altă situație. Cugetă și la acea că sunteți, atâtea naționalități, cu un cuvânt, de tot alte împrejurări sunt acolo. N'a avut deci rost mahnirea D'ale finită cu atâtea vehemență: „Videant Consules!" — Atâtea referitor la societate... Și acum ceva și referitor la unirea D'ale, când ai văzut oficianți români: Turdean, Muntean și Răhăian în programele festivităților teologice din Oradea-mare. Asta a-i putut-o să o vezi în foaia: „Keresztény M. Ifjuság". Mai ia-ți osteneala și te uită încă odată și apoi nu ne cita numele cu atâtea accente.

Vezi foaia aceea nu ne-a maghiarizat numele. — că Dta ce a-i voit cu îngrămădirea de accente, ori cât îmi sfârm capu nu pot înțelegi. Însă ori cum fie lucru: Nici când nu cerca a te ridică prin detragerea altora.

Îmi pare că te văd cât ești de îngrijat, când zici: „și când știu, că nu peste mult an să păstorească români, iar ei o buche românească nu știu. Grigi nu fi inconsecuent în judecată. Fratele Muntean și Răhăian doar tot acolo au învățat românește unde Dta. Opt ani de-arândul au ascultat prelecții în școlile din Blaj. Așa dar dacă nu mai mult — atâtea cât Dta de sigur știu românește. Atâtea am crezut de lipsă să scriu pentru limpezirea chestiunii.

Oradea-mare la 21 Dec. 1904

Ioan Turdean
cleric.

MAI NOU.

În momentul ultim primim convocarea alăturată, pe care cu multă bucurie o comunicăm cetitorilor nostri în buna nădejde, că se va da astfel posibilitate și poporului românesc să-și spună cuvântul său în situația politică așa de încurcată.

Subscriși convocăm pe delegații români ai cercurilor electorale la

Conferența electorală

pe ziua de 10 Ianuarie n. 1905 la oarele 10 înainte de amiază în orașul Sibiu în sala cea mare dela hotelul „Împăratul Romanilor"

Ordinea de zi:

1. Luarea unei rezoluțiuni asupra situației politice.
2. Alegerea comitetului electoral executiv.
3. Propuneri.

Cluj, 29 Decembrie 1904.

G. Pop de Băsești m. p. Dr. V. Lucașu m. p.

Noutăți.

Din Arhiepiscopie. Aurel C. Domșa cu ziua de 1 Ian. 1905 e absolvat dela propunerea religioasă în școala civilă de fete și în locu-i a fost numit Victor Macaveiu, prof. de teologie. — Simeon Pintea, adm. paroch. în Balda (distr. Cătina) a fost numit paroch în Oenița (distr. Fărăgău). — Valer Rus admin. parochial în Chiciud (distr. Cătina) e numit paroch tot acolo. — Vasile Moldovan, preot disponibil, provisor la domeniul mitropolitan a fost numit administrator parochial în Bicaz (distr. Giurgiu).

Conferențele meseriașilor, Duminecă în 25 Decembrie la oarele 5 d. a. s'a ținut a doua conferință în localul societății meseriașilor. Interesul membrilor de astădată a fost și mai viu. Salele societății erau aproape pline, cu deosebire s'au prezentat în număr frumos tinerii sodali. Între domni am remarcat pe lângă cei dela prima conferință, pe redactorul Unirii, și pe Dl Victor Muntean contabil la Patria. Dl I. Coroin, călă de croitor ne-a declamat poezia „Nuta" de G. Coșbuc; după care dl Victor Macaveiu profesor de teologie și-a dezvoltat conferința vorbind de socialism și social democrație. Într'un limbaj clar și cu pilde concrete ni-a introdus conferințiarul în tainele doctrinelor socialiste. Măiestrii nostri l'au ascultat cu multă atenție. — Domnii, cari au fost de față, s'au putut convinge, că aceasta e calea cea mai potrivită de a ne putea regenera măiestrii nostri și ai scoate din mrejele primejdioase ale străinilor. Duminecă în 1 Ianuar 1905 va avea loc a treia conferință. — Va ceti dl profesor gimnazial Alexandru Ciura. — Vor fi mai multe declamări. Prețul de intrare 10 fil. Sperăm, că publicul nostru va da atențiunea cuvenită acestor conferințe. Dl Dr. Laurențiu Nestor advocat a solvit la fondul societății meseriașilor 5 coroane. — Primească mulțămitea comitetului.

I. Reuniune gr-cat de înmormântare din Blaj aprobându-i-se statutele și-a ținut Dumineca trecută adunarea generală de constituire. A fost aclamat de director, Aurel C. Domșa, notar Aug. Caliani, iar decassar Octav. Măcelariu. Membrii înșinuați sunt rugați să plătească cât mai curând taxa de înscriere de 2.60 cor. ca reuniunea să-și poată începe activitatea. Avem deplină nădejde, că reuniunea aceasta și în Blaj ca pretutindenea, își va arata efectele sale umanitare și binefăcătoare.

Apel. Stăm în preajma Ss. Sărbători, când fie-are grăbește așa arată dragostea față de ai săi și față de prietini, trimițându-i bilete de felicitare. Să dăm acești bani fondului subsidiar al preoților, ori fondului Mesei studenților dela gimnaziul nostru, — și de sute de ori mai bine am făcut!

Inginer comasator român. Ni-se anunță dela Dej, că Dl Ioan Maxim și-a deschis cancelaria de inginer comasator, respective a transpus-o din Kézdivásárhely, în Dej

(Deés cott. Solnoc-Dobâca) strada Felső-Kodor Nr. 13. Dl inginer Maxim este fiul fostului preotromân din Iugăstreni, muncitor destoinic cu pregătiri frumoase și cu o praxă de mai mulți ani. A lucrat ca comasator mult prin Ungaria și Transilvania, și pretutindenea a săvârșit lucrările sale spre mulțămirea tuturor. Și când spunem acestea, vrem totodată să atragem asupra cancelariei Dsale atențiunea proprietarilor români, și a tuturor comunelor românești, cari vreau să-și comaseze hotarale, bucurându-ne, că avem bărbați calificați și cu praxă și pe terentul acesta, cari numai binele neamului nostru pot să-l aibă în vedere.

Necrolog. Ioan Câmpian preot gr-cat, după un morb îndelungat și greu, în 27 Dec. n. a. e. în anul al 27-lea al etății și l al preoției, și-a dat blândul său suflet în mâinile Creatorului.

Odihnească în pace!

Publicațiune.

Proprietatea bisericii gr-cat. din Túr, în mărime de 80 jughere catastrali, aflătoare imediat lângă comună, și constatatoare din 60 jughere arător și 20 jughere cosător, având de basă o vale ce își are izvorul în fântâna, de apă sărată a comunei, dela carea nici arândatorul nu e eschis, și de unde în toată Vinerea să pot aduce 5—10 ferii de apă foarte sărată, — să dă în arândă pe termin de 3 eventual 6 ani cu suma de 480 coroane. În anul 1904 pe lângă toată seceta teribilă au avut pe ea pășune destulă 200 oi, și tot odată timp de 3 luni 20 boi ai unor săteni.

Informațiuni mai detaiate să pot primi dela oficiul parochial pe lângă acuderea unei mărci postale de 10 fileri.

Oficiul parochial în conțălegere cu curatoratul bis.

(49) 1—4

Rumän, I. b. 1905.

(48) 1—20

Cumpărați

Cumpărați

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Prețul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

PAUL ANTHELME

Cele două conștiințe.

Tradusă în românește din l. franceză prin

SIMION ZEHAN.

(Continuare.)

Episcopul: Totdeauna între acestea condițiuni secrete?

Preotul: Da! Ilustrissime!

Episcopul: Asta a fost o faptă imprudentă dela un preot.

Preotul: Durere, acum observ! Însă situațiunea critică și frica de publicitate, împedecă pe om de a face calea simplă naturală. (Deschide puicul masei de scris și scoate două epistole). Acest Fenaille, care a fost asasinat, era un prost răutăcios, invidios, și avar, care își petrecea timpul spionându-mă. Nenorocirea a adus cu sine, că el a știut de una din întâlnirile mele cu această damă, și el i-a trimis această epistolă anonimă, (El dă epistola Episcopului, care o percurge) în care, precum vedeți, el zice că amorul său, din Glandieu este cunoscut. Eu m'am dus și am dojenit pe Fenaille pentru purtarea sa și m'am încercat a-l înfrica, însă n'am reușit, căci după această vizită a mea el a scris a doua epistolă, (El dă epistola Episcopului care o percurge) cu mult mai grosolană ca cea de întâiu, în care o amenință, că o va însinua la poliție. Sărmana femeie, înfricată, voind să mă înștiințeze de spaima și confusiunea sa, m'a chemat de astădată sara, în speranță, că astfel nu va da ansă la nouă discrețiuni. Asta s'a întâmplat alaltăeri, eu eram la ea, când au omorît pe Fenaille. . . . (Așază epistolele iarăși în pulpit). Dacă descoper aceste, vedeți, că atunci sdrobesc pacea familiară a amicului meu, îi stric fericirea din casă, abuzez de încrederea, pe carea sărmana femeie și-a pus-o în mine și astfel (cu mai mare emoțiune) simțesc că aduc o pată asupra memoriei unui frate, pe care, l'am iubit cu frăgezime. Cugetați Ilustrissime, dacă trebuie să o fac aceasta?

Episcopul: Adevărat fiule, așa cuget și eu, că n'o poți face!

Preotul: Dar Ilustrissime, în una din grădinile din sat, sub un nuc, stă ascunsă scutulă în care taica Fenaille a băgat 1200 franci în bilete de bancă, dacă s'ar afla acești bani, s'ar descoperi nevinovăția mea, căci nu ar mai putea fi indoială cu privire la asasin.

Episcopul: De unde știi aceasta?

Preotul: Femeia asasinului a venit și mi-a descoperit-o ieri în mărturisire.

Episcopul: Fiule! Cu durere, aceasta nu-ți poate servi de scăpare, căci e un lucru, pe care, nu-l poți descoperi.

Preotul: Ilustrissime! Mă genez! Eu văd că-mi iubesc viața, dar vreau să-mi fac destul datorinții, numai mă tem. că nu voi avea tăria la aceasta. A-ți venit să mă aflați trântit la pământ într'un moment când omul nu mai poruncește trupului său, oare pot lua răspunderea despre ce se va întâmpla? Eu am meditat adeseori asupra vieții martirilor nostri, am încercat a mă pătrunde de

credința lor, am admirat curajul lor; dar m'am întrebat, prin ce putere și prin ce virtuți supraomenești, au putut rezista suferințelor? Am eu în mine acestea virtuți? Dacă mă exăminez bine, eu cred că nu. Eu sum o creatură debilă, cu gânduri bune, dar cu puteri mediocre. Eu nu simt în mine un suflet oțelit pentru astfel de lucruri mari. Să fac pe mama mea să desperaze, să mă expun disprețului public, prinsoarea, poate eșafodul. Oh! Dumnezeu meu! Dumnezeu meu! Vă rog Ilustrissime! Nu este vr'un mijloc prin care, să mă pot scoate dela acestea groznicii? Absolut de tot sunt silit oare să tac?

Episcopul: Așa cred, fiule!

Preotul: Nu există nici un caz, în care mai bine să servească mărirea lui Dumnezeu descoperirea secretului mărturisirii decât păstrarea absolută a aceluia?

Episcopul: Știi ca și mine fiule, că nu este. Secretul mărturisirii este inviolabil, fără excepțiune. Conciliul din Lateran a declarat aceasta și aceasta a fost doctrina constantă a bisericii.

Preotul: Poate că nu s'a prevăzut un caz atât de diabolic, căruia am căzut eu victimă. Asasinul s'a travestit în preot, el a combinat toate, ca suspiciunea să cadă asupra unui preot și eu mă gândesc că oare n'a eșit dela el, gândul mai fioros decât toate, că și-a trimis ieri sară femeia ca să mă lege față de el prin secretul mărturisirii? Este oare cu puțință, ca un criminal, în așa chip să întrebuițeze taina pocăinții, pentruca să-și execute scopul?

Episcopul: Fiule! Acest om, va răspunde pentru purtarea sa înaintea judecătorului suprem, însă ori ce s'ar întâmpla, aceasta nu poate să schimbe datorința, ce o ai. Biserica a fost întemeiată de Domnul Nostru, pentru mântuirea oamenilor. Și dacă omul păcătuiește, au nu să poate mântui, dacă-și mărturisește faptele și face destul prin penința impusă de confesar? Dacă n'ar fi omul sigur despre aceea cumcă faptele descoperite, la nici un caz nu vor fi divulgate, păcătoșii nu ar cuteza a alerga la mărturisire și biserica nu și-ar putea implini misiunea sa salutară. Dacă ai tradă secretul, ai stânge încrederea pusă în preot, ai întoarce mii dela sacramentul peninții, ba poate milioane de suflete, căroră le-ai cauză osândirea. Dta ai credință, dore-ai să-ți îngreunezi conștiința cu o responsabilitate atât de înfricoșată?

Preotul: Oh! nu! Părinte oh nu! Ah! M'a părăsit Dumnezeu.

Episcopul: Nu e bine să vorbești astfel. Acelea sunt inimi mici, cari presupun că sunt părăsite de Dumnezeu îndată ce dau de ceva năcaz, dar Dta, care ești ministrul lui, ști aceea, că dacă te supune, la probă, aceasta înșamnă, că are ceva intențiune față de Dta? Dl Nostru Isus Christos, a profețit că viața servitorilor săi va fi în continuu supusă la probe, iar ca recompensă li-a promis fericirea eternă. Dacă partea primă a acestei profeții s'a implinit față de Dta, n'ai să privești în disgrația prezentă, decât chezășia sigură a fericirii viitoare.

Preotul: Părinte! M'ai luminat, mângăiat și întărit. Dacă Dumnezeu cere viața mea, ca mărturisire a credinții mele, eu sper că voi putea face aceasta.

Scena X.

Aceiaș, apoi Agatha, după aceea Dubois, Gendrin și Gendarmii.

Agatha: (intră iute): Domnule! Domnule preot! Judele e la noi la parochie! Intră Dubois, Gendrin și Caporalul de gendarmi).

Dubois: Ilustrissime! n'am avut încă onorul de a vă fi cunoscut, imi permit a mă prezenta: sum judele de instrucție și am venit aci pentruca să cercetez în o afacere de asasinat. Numărul, natura și puterea semnelor aflate, mă silesc să fac persecuțiune la parochie și să iau la interogator pe dl preot. Fi-ți atât de bun și mă scușați că astfel vă conturb visitația din Glandieu.

Episcopul: Împlinește-ți misiunea Dle! Eu sum sigur că investigarea Dtale va conduce la stabilirea nevinovății preotului Pioux.

Dubois: Eu doresc aceasta din inimă. (cătră Caporalul de gendarmi, arătând spre masa de scris.) Du hărțile acestea în chilia vecină noi le vom esamina, până Ilustritatea Sa va termina cu visitațiunea. (Caporalul să duce cu hărțile).

Preotul: (cătră Episcop) Binecuvântați-me și permiteți-mi să vă rog ca să vă retrageți.

Episcopul: (binecuvântându-l). Aduți a-minte, că femei și chiar și prunci au știut suferi pentru credința noastră. Dumnezeu îți va ajuta. (Întorcându-se) Adio, Dle jude!

Dubois: Am onoare a vă saluta Ilustrissime! (Episcopul se duce). Gendrin dute și clasifică hărțile, pune la o parte acelea, cari vi-se vor părea de interes. (Gendrin se duce.) Domnule preot! Vă rog, să veniți cu mine, ca să-mi arătați locul, unde vă păstrați vesmintele și încălțămintele.

Preotul: (cu un suris de tristetă) Oh! Dle, esaminarea garderobei mele nu va fi lungă (Se duc).

Scena XI.

Agatha, apoi Dna Pioux.

Agatha: (singură): Pentruce a venit Francisca a sară așa de emoționată? și într'un timp atât de extraordinar? Pentruce dl preot numai mai înainte a dorit să vadă pe Bressaud? Bressaudești trebuie că au simțit ceva! Ah! mama dlui preot!

(Intră Dna Pioux. Aceasta este o țărancă de 62 ani, încă în vigoare, într'o îmbrăcăminte mai îngrigită ca a țărănilor de rând, pălărie neagră de văduvă, cu o corfă la braț).

Dna Pioux: (cu bucurie). Bună ziua dșoară Agatha! Eu vin bine, mi-se pare că preotul meu nu e aci. Dna Lumeau m'a prevenit, și dacă l'aș fi aflat aici, nu i-aș fi arătat de loc, ce am în corfă. Dar fiindcă nu este aici, pune iute la o parte, ce am adus. (Pune corfa pe masă și desface legătura coșului). Eu am ris bine de idea Dtale, de a nu-l lăsa se vadă rățoiul, decât fript. Asta va fi pentru mâne, ziua miruirii. Ilustritatea Sa, n'a poftit din ea, cu atât mai rău pentru Ilustritatea Sa. Frige-o în secret, și cât de suprins va fi preotul meu, când o va vedea pe masă aburind. (Trage rățoiul din corfă). Gras e?

Agatha: (mecanice): Da este frumos.

Dna Pioux: Ascunde-l, ascunde-l. Aci sunt 12 oue, ascunde-le. Aci sunt cele mai bune pere ale noastre, așa e că vor mânca cu plăcere din ele? acestea sunt încă de pe altoii tătăne-său. dar ascunde totul în grabă. Patru butelii de vin, voi tot mereu n'aveți de acesta. Ah! Dta încă n'ai zis nimic! s'a întâmplat doară ceva, dsoara Agatha?

Agatha: Te așteaptă un mare năcaz, și eu n'am timp să te pregătesc pentru el. Asasinul lui taica Fenaille, a întocmit lucrul așa, ca suspiciunea să cadă pe dl preot și dl preot e acuzat pentru crimă. Judele de instrucție în momentul acesta face cercetare aci la parohie.

Dna Pioux: Ești nebună doar? (Se pune să șadă, înmărmurită).

Agatha: Încă nu e pierdut totul. Eu, sum sigură că dl preot știe mai mult decât spune, dta îl cunoști, el totdeauna e gata a se jertfi. Francisca, eri sară, cu totul alterată. a venit să vorbească cu el, el a chemat pe Bressaud aci numai mai înainte. Este ceva în lucru. Dacă dl preot voiește, nu cred să nu se poată apăra.

Dna Pioux: Dacă voiește? Apoi crezi că, pe mine, mama sa, va voi să mă omoare?

Scena XII.

Agatha, Dna Pioux, întră Dubois, Gendrin, Caporalul de gendarmi, aducând o revereandă și păpușii.

Preotul: (observând pe mamă-sa). Oh! mama mea! Cât de bine-mi pare că te pot îmbrătoșa.

Dna Pioux: Fiul meu! Fiul meu!

Preotul: Fii liniștită! Enigma se va descurcă!

Dubois (cătră preot): Domnule! Trebuie să-ți spun, că sistema dtale de apărare nu va succede. Să recapitulăm. Aci este o revereandă, dela care lipsesc doi bumbi. asemenea cu aceia, pe cari i-am găsit la Fenaille, și aci sunt păpușii, a căror tâlpi dau exact aceleași urme, pe cari, le-am aflat pe pământul moale de sub socul lui Fenaille. Mai susțini că nici această revereandă, nici acești păpuși, nu i-ai purtat de mai multe zile?

Preotul: Servitoarea mea, a spălat revereandă aceasta Joia trecută și de atunci eu nu am mai îmbrăcat-o. Cât privește acești păpuși, aceștia sunt vechi pe cari nu-i mai port de mult. Dacă dela această revereandă sunt cei doi bumbi găsiți, și dacă acești păpuși au lăsat urmele la Fenaille, atunci lucrul acesta numai așa se poate explica, că oare cine, fără știrea mea, le-a îmbrăcat în noaptea crimii.

Dubois: Nu e de lipsă, să te mai fac atent, cât de neverosimilă este această presupunere. Doar poți să-mi dai vre-o probă despre aceasta? Suspicionezi doar pe cineva, că s'a deghisat astfel?

Preotul: Cu părere de rău n'am nici o urmă despre aceasta.

Dubois: Dna Michaud și Jeanette Bressaud, au depus că v'au întâlnit la Crucea Peyssonierilor în sara crimii. Susții încă că s'au înșelat?

Preotul: Da dle, ele s'au înșelat.

Dubois: Vezi bine! E de lipsă de ceva mai mult ca simpla negare, pentru a slăbi acestea mărturisiri! Aci sunt două epistole anonime, pe cari însuși recunoști, că provin dela Fenaille, și cari probează, că aveai cea mai mare pricina de mânie față de el. Dta refuzi a numi dama la care au fost adrese, și cine ți le-a trimis.

Preotul: Da! Eu nu-o pot aceasta Dle.

Dubois: Și dta nu poți spune, unde ai fost în sara crimii?

Preotul: Nu pot spune nici aceasta.

Dubois: Atunci examinează de o parte, aceste fapte pozitive, și de alta acest refuz de a vorbi, și fă concluziunea în locul meu.

Preotul: Conced, că stăm în față cu circumstanțe adevărat infernale.

Dubois: Infernul, nu este o explicație, cu care justitia ar putea fi îndestulată. Sunt silit a vă aresta. Caporale, eu îți incredințez pe acuzat. (Caporalul își pune mâinile pe umerii preotului).

Dna Pioux: Fiule Eu speriez, că te vei apăra acuma! În caz de lipsă îți poruncesc. Pentru ce nu numești această damă? Pentru ce nu spui, unde ai fost în sara crimii? Știu că ești cu considerare față de cineva, însă mama-ta este aceea, față de care trebuie să fi cu considerare mai întâiu Tu poți fi indiferent față de soartea ta, dar nu poți fi indiferent față de mine. Sunt de 62 ani, am avut destule năcazuri, frate-tău s'a sinucis, tatăl tău muri de supărare, eu nu te am decât pe tine, dacă mă iubești nu mă lăsa să mor și eu de supărare.

Preotul: Te mai îndoiști mamă, că te iubesc?

Dna Pioux: Carol, unica mea mângăere! Superioritatea ta a fost bucuria mea, mi-a plăcut să nu fac altceva decât ceea ce ai voit tu. Eu am fost tare mândră cu tine, preotul meu. Însă pentru astădată, lasă-mă să mă folosesc de dreptul meu. Tu trebuie să mă ascuți, când îți poruncesc. Explică dlui jude, că tu nu esti vinovat.

Preotul: I-am dat toate explicațiile pe cari i-le-am putut.

Dna Pioux: Ți-ai uitat, că tu ești întreagă viața mea, după ce n'am altă familie. Fără tine, ce ași face în această lume? Dacă mi-te ieu, nu-mi rămâne altceva, decât un lucru de făcut: să mă întorc acasă, să mă pun în pat, să mă întorc cătră părete și să mor. Pentru ce nu numești această damă?

Preotul: Dacă ași putea face aceea, ce ceri dela mine, ca să-ți șterg o singură lacrimă, nu ești convinsă, că a-și face-o îndată.

Dna Pioux: Dacă nu să poate astfel, cearec altcum, dar scoate-te de sub această acuza. Dsoara Agatha este sigură, că Francisca ieri și și Bressaud astăzi, au venit ca să vorbească cu tine despre moartea lui Fenaille. Dacă e adevărat pentru ce nu rogi pe dl jude, să-i asculte?

Preotul: Agatha este o guralivă nesocotită. Francisca a venit aci ca să implinească o datorință creștinească, vizita ei, nu are a face nimic cu apărarea mea.

Dubois: A presupune, că a rătăcit justitia însămnă a vătămă întreaga societate, ascultă de mama Dtale, se poate să mă înșel, crezându-te vinovat! Vorbește!

Preotul: Mamă!... Ai incredere în Dumnezeu, dreptatea se va dovedi.

Dna Pioux: Declară-te îndată!... Nu asculta decât de afecțiunea ta față de mine, ascultă de mama-ta bătrână fiul meu, vorbește. Doar nu voiești ca și eu să te țin de vinovat?

Preotul: Ah! mamă! Dacă ași putea... dacă ai ști tu... Oh! Dumnezeul meu... Nu crede... (Cătră Caporalul de Gendarmi). Ah! condu-mă, condu-mă!

Românii din America.

Lista contribuitorilor la Reuniunea pentru decorarea bisericii gr.-cat. din Șeica mare pe anul 1903 și 1904.

(Fine).

Comuna Nucet: Nicolae Rociu 25 cent. Iosif Rociu 25 cent.

Comuna Criș: Pavel Hendea 15 cent. Dumitra Hendea 15 cent. Ionuț Luca 25 cent. Raveca Luca 25 cent. Simion Baluț 25 cent. Vasile Constandin 20 cent. Nicolae Marian 25 cent.

Comuna Frapola: Ioan Sioner 15 cent.

Comuna Tăuți: Ioan Buziulă 20 cent.

Comuna Frăua: Dumitru Chisăliță 15 ct.

Comuna Boz: Nicolae Hebean 25 cent. Ioan Pascu 25 cent. Vasile Stănescu 50 cent.

Comuna Galați: Petru Totoi 10 cent. Nicolae Patian 25 cent. Ioan Visse 25 cent. George Păcală 25 cent. Ioan Albu 25 cent. Ioan Șonea 25 cent. Ioan Bunda 25 cent. Petru Comșa 25 cent.

Comuna Ungurei: Moise Vanciu 10 ct.

Comuna Gerdeal: G. Rucarean 25 ct.

Comuna Vadu: Nicolae Toma 10 cent.

Comuna Dârlos: Nicolae Holan 25 ct.

Comuna Stenca: Pavel Răduț 50 cent.

Comuna Voruloc: Aron Hentea 20 ct. Vasile Mohan 20 cent.

Comuna Hașag: Nicolae Bălăscu 20 ct.

Comuna Richistorf: Andrei Halmac 25 ct.

Comuna Răvășel: Vasile Dan 50 cent.

Victoria Dan 50 cent. Iuliu Jurca 20 cent.

Comuna Ighizdorf: Nicolae Doctor 50 ct.

Comuna Vistea inf: Iacob Bârzea 25 cent. Nicolae Bârzea 25 cent. George Șandru 25 cent. Șimon Danciu 15 cent.

Comuna Voila: Ioan Iacob Gabor 25 ct.

Dăia-săsească: Ilie Lungaciu 25 cent.

Bucur Manta 50 cent.

Comuna Petrișfalău: Gerasim Bota 25 ct.

Comuna Ferihaza: Nic. Căndea 10 cent.

Comuna Tapu: Ioan Coman 25 cent.

Comuna Săsciori: Ioan Tețiu 50 cent.

Comuna Feldioara: Achim Feriu 15 ct.

Poșta Administrațiunii.

I. H. Coșogna. Referitor la Berchieș și Suatul de sus răspundem, că având respectivii preoți puțină bunăvoință și zel ar pute face. Rugăm, să aflați ceva mijloc și cale pentru limpezire, căci chiar de pomenă nu se poate pofți. *T. H. Chimitelnic*. A mers serisoare separat. *Suciul de sus*. Am primit pe 1904. *Supurul de jos* pe 1902—1904. *Târnoava* pe 1900 și 1901. Primim, dar vă rugăm să nu uitați. *Hădărău* pe 1904. *Voila* pe 1895 și 1896. Binevoiti a îngriji și de rest, căci acum sperăm, se va putea. *Felcher* pe 1904. *Chineș* pe 1901 și 1902. *Aranyos Medgyes* pe 1902. Suntem în așteptare. *Lita română* pe anii 1900—1904. *Vișeu de mijloc* pe 1902—1904. *M. c. Bpest.* pe 1905 sem. 1. *Bourta* pe 1904. *Acintiș* pe 1903 sem. 2-lea și întreg anul 1904. *Gorghiu* pe 1902 și 1903. *Budatelec* pe 1901 1902. Suntem în așteptare. *Lunca* (tr. Blaj) pe 1904 sem. 2-le. *Vad* (tr. Mara) pe 1899 sem. 1. Rugăm a nr să întăria cu restul. *Hosszúpályi* pe 1904 sem. 2-lea și 1905 sem. 1. *Er-Kövös* pe 1904. *Lebel* pe 1904. *Dragșina* pe 1904 sem. 1. Cântați la poșta, căci de aici să trimite regulat. *Zabran* pe 1905 sem. 1. *Bujdos* pe 1904 sem. 2-lea. *M. Dates* pe 1897 și 1898. *Giuluf* pe 1898 și 1899. *Apsa de jos* pe 1895. *Casonul mare* pe 1905. La foaia scol. am străpus cele 6 coroane. *Cavcol. dicc. Gherla*, pe 1901—1904. *Gyó-Alfalu* pe 1903. *Jucul nobil* pe 1903. *Tăuți* pe anul 1904. *Kis-Somkut* pe 1905 sem. 1. *Tasnád-Szilvás* pe 1904 și 1905. *Rebrisoara* pe 1903 sem. 2-ica și 1904 sem. 1. *Merșiori* pe 1904. E bine; suntem în rând. *Galsu* pe 1904 și 1905. Cele 2 coroane pe 1904 când și lu ce adresă le-ați trimis, căci noi nu le avem însămnate. Rugăm răspuns. *Drăg-Csöke* pe 1898—1900. *Misereac* pe 1901 și 1902. *Hunedoara* pe 1904. *Odorheiu* pe 1904. *T. B. Beiuș* pe 1904 sem. 2-lea. *Tur* pe 1899. *A. B. Gherla* pe 1901 sem. 2-lea până la finea anului 1904. *Surdac* (tr. Indol) pe 1898 sem. 2-lea și Ianuar—Februar 1899. Primim, dar așteptăm plătimea pe rând a restului. *Imbuș* pe Oct. Decembrie 1904 și Ianuar—Martie 1905. *Bistrița* pe 1904. *Kolozs-Borsa* pe 1901. *Lippó* pe 1904. *Hodișu* pe 1904.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungorei și tusei senci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsore. Contra durerii de oșe, podagrei, reumatismului, răcelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite bóle le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1.20 și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tineretelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburii, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Decii cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Pețul 1 cor.

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri ru ssice, Parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mână. Articoli cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din branșă. Tóte fórte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, iskola tér 41.
47 (1-10)

Cruce saú stea duplă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

Spediția centrală de vânzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.
16 (28-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei trimis în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțițe de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucați numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesc garanță pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafir, lilie, viole, resedă, jasmín, lăcrămióre.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,

Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

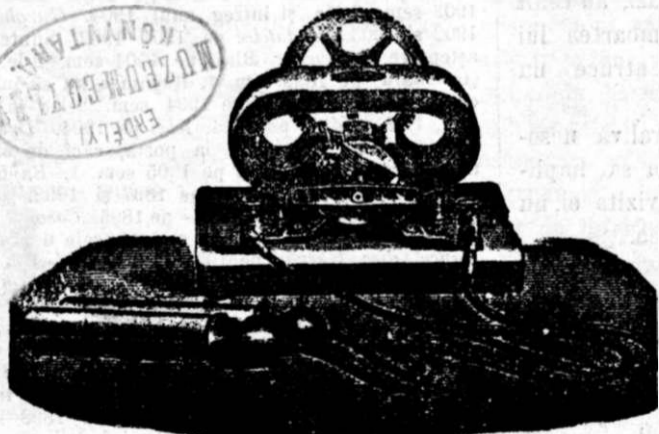
EȘTI SLAB?

Voiești să fii tare? — Voiești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voiești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre într-o mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metodele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este baza vieții fizice și că aceia cari suferă de *stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept* au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor“

— Aparat de electricitate, renouiește puterea perdută și îl poate folosi unul fie-care. —

Nu se poate în deajuns sfătui oamenii slabi să folosească acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înouiește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referență: Nu numai podagra, (șuiul), reuma, hysteria, asthma, au fost în nenumărate cazuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic

fără a avea baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simțitori).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Prețul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoșirea morburilor vechi).

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15/u.